Nr. 1
15. årgang 1928

Fritt Samfund

Før Revolt ORGAN FOR SOCIAL-ANARKISTISK FORBUND

UTGITT OG REDIGERT AV FORSVARSKOMITEEN FOR SACCO OG VANZETTI I NORGE

Pris 15. øre.

Til fortsatt kamp!

Rettferdigheten skal seire.

Da vi ifjor for alvor igangsatte vår protestbevegelse og boikottbevegelse i tilslutning til den internasjonale protestbevegelse var det i håp om at det skulde lykkedes å redde Sacco og Vanzetti.

Aldri har verden oplevet en slik protestbevegelse, det var ikke bare den internasjonale organiserte arbeiderklasse som reiste sig, en stor del av borgerskapet var også med, og gav sin mening tilkjenne.

At det ikke lykkedes oss å redde våre to klassekamerater fra dollarkapitalismens klør må vi nok bebreide oss delvis selv for. Arbeiderklassen var forlite våken fra først av.

I syv år sat Sacco og Vanzetti innesperret i fengslet med dødsdommen over sig. Vi kan ikke i vår fantasi forestille oss hvilken lidelse de måtte gjennemleve.

Arbeiderklassen har hatt, og har mange som martres i kapitalismens fengsler, og dette for sin socialistiske kamp og overbevisnings skyld. Vi må bebreide oss skal vi være ærlig, at vi hittil har stått altfor sløv og som passiv tilskuer til den kamp som kapitalismen har ført mot våre forkjempere.

Sacco og Vanzettis heltemodige kamp, deres lidelser, deres død, må ha lært oss at vi for fremtiden må være våkne.

Vi må bruke alle midler, vi må ikke vike tilbake for noget når det gjelder å redde våre forkjempere fra kapitalismens klør, hvor det er, i innland som i utland, kampånden, internasjonalismen må alltid være våken i oss.

Boikotten er og blir et av de kraftigste kampmidler i vår kamp mot kapitalens justisforbrytelser. Vi må lære oss å bruke boikotten.

Boikotten er ikke bare et kampvåben, den er også en skole for oss. I en boikottkamp kreves den største solidaritet. Solidaritet er et av socialismens store bud. Hadde vi itide erklært boikott både nasjonalt og internasjonalt, så kunne vi kanskje ha reddet Sacco og Vanzetti.

Den boikott som forsvarskomiteen erklærte har ikke bare virket mot den amerikanske kapitalisme økonomisk og moralsk, den har også gitt sig utslag i virkelig socialistisk handling. Den har lært oss meget, ikke bare hvordan vi i fremtiden skal planlegge en boikott, men den har også gitt oss innblikk i vår stilling og styrke som en organisert klasse.

Når vi nu innstiller boikotten og går over til aksjon med krav om *revisjon av prosessen*, for derved å skaffe opreisning for Sacco og Vanzetti og deres familie, så er det i forvissning om at det skal lykkes.

Vi vet at det er mange som ikke vil komme til å forsone sig med at vi ophever den pågåtte boikott, men de som har fulgt med vil forstå grunnen. Uviljen mot amerikanske varer og amerikansk kapital vil dog bli varig hos alle internasjonalt tenkende.

Chicagoanarkistene som i 1887 blev myrdet av de amerikanske kapitalister tok det 7 år for å fremtvinge bevis for at de var uskyldige. Tatt i betraktning av hvor svak og ubetydelig den internasjonale arbeiderbevegelse var i den tid, så har vi nu langt bedre forutsetninger for å få Sacco og Vanzettis sak optatt.

Det står til oss kamerater, til hele den internasjonale arbeiderklasse, til alle rettenkende mennesker å tvinge den amerikanske justis til selv å måtte erklære at de myrdet Sacco og Vanzetti for derved å slå ned to av socialismens forkjempere.

Kamerater, vi er forvisset om Sacco og Vanzettis uskyld. Frem til fornyet kamp for å skaffe dem opreisning.

Opreisning for deres barn, hustru og søskende, deres mor og far. Opreisning for Sacco og Vanzettis hellige sak — *Anarkismen!*

De kan korsfeste våre legemer, min sønn, men de kan ikke utrydde våre ideer, som de unge i fremtiden vil bære frem.

Nicola Sacco.

Frihet, Guder, Visjon.

Tre dikte av Bartolomeo Vanzetti.

FRIHET.

Frihet!
Vet du hvad frihet er?
Jeg ikke!
Frihet, hvad er det?
Jeg vet ikke!
Frihet!
Ordet lyder på alle sprog.
Og intet steds finn's friheten!
Du har set den?
Hvor?
På jorden?
Du lyver!
Ti friheten vilde være
slutten på all umenneskelighet.
Det er slutten på all grusomhet.
Det er slutten på alt menneskelig hat.
Det er slutten på all rett til å trampe ned.
Frihet, det skulde bety:
Verden er blitt salig.
Frihet!
Jeg kjenner bare ordet.

GUDER.

Forbandelse over alle, som kaster sig ned for guder — avguder!
Likeså over dem, som utgir sig å være sendt av gud.
Bøi dere bare for den egne kraft:
for deres overbevisnings kraft!
Hør bare på en røst:
deres samvittighets røst!
Gå den vei som fornuften foreskriver dere!
Bøi dig for ingen.
Forakt profetene, ti de er løgnere,
forbrytere mot menneskeheten.
Verden har mennesker og ingen — profeter!
Den er den andre til!
Ingen er utenfor slekten!
Mennesker er mennesker!

VISJON.

Vi har lenker kring våre føtter
og gjør bod.
Vi ligger i smusset, i mørket,
overgitte,
og gjør bod.
Men vi vet:
Dere sprenger våre lenker
når timen slår
og åpner fengslets gapende svelg.
Vi hører ropet, det ene ropet:
Verden er fri! Er fri! Er fri!

Komiteens adresse er:

Forsvarskomiteen for Sacco-Vanzetti.
Torvgaten 10, II. Oslo.

Ansvarlig: *N. Heggland.*

Aasens Boktrykkeri, Storgt. 26.
Oslo.

Bilag til Fritt Samfund nr. 1 1928

Nedenstående bedes utfyllt og innsendt til forsvarskomiteen for Sacco og Vanzetti, adr. Torvgaten 10, Oslo.

Opgi antall medlemmer.

Til

Massachusetts Høiesterett

Boston U. S. A.

Undertegnede vil herved på det kraftigste uttale sin avsky mot det skjendige justismord som blev begått mot Nicola Sacco og Bartolomeo Vanzetti.

Vi er overbevisst om Sacco og Vanzettis uskyldighet. Amerika har begått de skjendigste justismord verden kjender. Sacco og Vanzetti blev dømt til døden for sin socialistiske overbevisnings skyld. Allverden sendte forgjeves sine protester mot dommen. Saken må nu optas til ny behandling.

Vi krever ny revisjon av prosessen for derved å rettferdiggjøre Sacco og Vanzettis minne og for å få opreisning for deres efterlatte.

..... den 1928

Navn .....

1928 nr. 2

Sacco·Vanzetti

1ste mai må vies martyrene!

Frihetens martyrer

Les artiklene på 3. og 5. side som omhandler martyrene.

En kvinnes tale til de unge den 1. mai.

Av *Elise Ottesen.*

Atter er det mai. Vårløsningens, håpets og de sterke livskreftersnyskapende måned. Såningstiden. Nu legges de frø i moder jords skjød som siden med sine frukter skal gi menneskeheten kraft til å gjennemleve den mørke kolde vinter til en ny mai sender sitt varmende lys over alt liv.

Vi må anvende denne velsignede tid til å så socialismens spirende frø i hjertet på arbeiderklassens vårglade og håpefulle barne- og ungdomsskare. Disse frø vil komme til å bære frukter som kunde gi krefter til en lidende menneskehet til å kjempe sig frem til fred, frihet, lykke og velstand.

Når nu arbeiderklassen den 1. mai over hele verden demonstrerer sin vilje til hånd i hånd å gå uforferdet til storm mot alt gammelt, mot vold, tyranni, for på deres ruiner å bygge op et frihetens rike med lykkemuligheter for alle, alle, la da denne dag bli en festdag ikke alene for far eller i beste fall også for mor, men la den fremforalt bli en dag som har budskap til de unge, til de yngste. Den 1. mai burde far og mor i alle arbeiderhjem fortelle for de unge og for barnene noget om den klassekamp som hører sammen med dagens historie.

Hadde jeg selv denne dag ungdom og barn omkring mig vilde jeg si omtrent på følgende måte:

Vet dere, kjære barn, hvorfor far og mor er så glad idag? Jo, ser dere, mens jul, påske og pinse og alle de andre helligdagene har vært festdager et par tusen år så var der absolut ingen 1. maidag da far og mor var små.

Dere har nok hørt på skolen at det er forbudt menneskene av en de kaller gud å arbeide helligdagene. Og da far og mor var småbarn turde bestefar og bestemor knapt gjøre det nødvendigste de dager. De trodde de skulde få evig straff hvis de overtrådte dette forbud.

Men med 1. mai har det vært anderledes. Om f. eks. bestefar hadde vært arbeider på en fabrikk eller et verksted og nektet å arbeide 1. mai vilde han ha risikert å bli straffet for dette. For 1. mai er ikke nogen kirkelig helligdag, det er en festdag som arbeiderne har tilkjempet sig. Og mange har tapt sitt arbeide i den kampen. Mange er også blitt satt i fengsel, ja det finnes dem som er blitt drept i kampen for at 1. mai skulde bli arbeidernes egen festdag. Nu forstår dere hvorfor vi er så stolt for denne dagen. Den viser oss at arbeiderne virkelig vil samle sig til en enig kamp for noget godt, seirer de også i kampen. Og den gang var det også meget vanskeligere for arbeiderne å kjempe enn det nu er. Tenk på bestefars tid måtte de arbeide optil 16 timer i døgnet, så det blev ingen tid til å treffe sammen med kamerater og drøfte noget. Det var bare å skynde sig hjem fra arbeidsplassen og i seng, for næste dag å ile fra sengen og direkte til arbeidsplassen. Men disse utsultede, krokryggede, utmagrede, trette arbeidere begynne så smått å ofre den nødtørftige nattesøvn for å danne foreninger og ved hjelp av disse kjempe sig frem til bedre vilkår.

Det er disse menn — deres bestefedre som vi kan takke for at vi idag har det så meget bedre — så uhyre meget bedre og lysere enn de hadde det. Det er også deres kamp vi har å takke for at vi idag kan få så mange med oss under de røde faner når vi demonstrerer vår vilje til kamp for frihet, likhet og broderskap.

Men tross den kamp som bestefar, ja far og mor og deres kamerater har kjempet har vi det dog aldeles ikke så godt som vi kunde ønske det.

Se dere litt omkring. Menneskene er ikke frie, og ikke er de lykkelige. Ikke er de glade. Mange barn må gå kledt i filler. Mange fryser og sulter. Mange bor i usle hull og mange blir innestengt hele dagen mens far og mor er på arbeide. Mange mødre er så trette og utslitte at de skjender og slår barna bare disse väger å si et eneste ord — og mange fedre kommer hjem fulle og slår både mor og barna. Og i mange hjem vet ikke mor hvordan hun skal kunne skaffe mat til sine kjære, mens far umulig kan få arbeide hvor dyktig han enn er og hvor inderlig gjerne han vil forsørge sin familie. Men på den andre siden finnes der barn som er kledt som dukker — i pels og i silke. Barn hvis lekesaker koster mere enn far fortjener om han strever fra morgen til kveld hver dag en hel måned. Det finnes mennesker som bygger store palats til familier på bare 2 eller 3 personer. De som bygger husene bor ofte med en stor familie i ett rum og kjøkken. Og de som lager disse barns kostbare lekesorter har oftest ikke råd til å kjøpe noget til sine egne barn til å leke med. De som syr silkekjolene til de fine fruer må sitte og arbeide til langt på natten hvis de skal fortjene så meget at de kan betale maten og husleien, klare avbetalingen på symaskinen og siden få litt tilovers til å skaffe sig en billig kjole og få sålet sine gamle sko. Men overklassefruene som får all stasen tar ikke et eneste nyttig tak. Ja, slik ser det ut omkring oss, eller hvordan?

Hvad tror dere er årsaken til dette?

Jo, ser dere, overalt i verden finnes det to grupper mennesker. Den minste gruppen — vi kaller den kapitalistene — eier alt hvad menneskene trenger for å kunne leve: jorden, skogen, fossene, kullfeltene, metallene, verktøiet. Den andre gruppen — arbeiderne — eier ingenting annet enn sin kropp. Og tross arbeiderne er den største gruppe, må de for å kunne leve, rent ut tigge dem som eier alt om å få lov til å arbeide for dem.

Nu spør dere kanskje hvorfor arbeiderne som er den største gruppe ikke uten videre tar fra kapitalistene rikdommene. Men saken er den at de rike har sørget for at dette ikke så lett lar sig gjøre. De betaler en hel del mennesker, som de utruster med battonger, sabler, gevær og kulesprøiter for å beskytte sig mot arbeiderne. Og så har de fengsler — ja før hadde de galger og skafotter også ferdige til å motta de som vilde røre ved hvad de kaller sin private eiendom.

Men er det ikke allikevel vanvittig at det som alle mennesker trenger for å leve ikke skal tilhøre alle mennesker i fellesskap? Er det ikke rent galt at det som farfars far og farfar og far fremskapte skal eies av villt fremmede mennesker mens far og hans barn skal lide nød?

Det burde vel heller ha vært slik at alt som fremskapes av alle mennesker i fellesskap også tilhører alle mennesker i fellesskap, eller hvad?

Hadde det vært tilfelle hadde ingen behøvet å lide nød og ingen å være uten arbeide. Det skulde da ikke finnes fattige og rike, arbeidsslaver og arbeidsherrer, men menneskene skulde komme til å tilhøre så å si en stor familie, som alle gav efter sin evne og alle fikk hvad de behøvde til livets ophold. Da vilde det ikke lenger være to fiendtlige grupper blandt menneskene, men skal og vilde være en stor og glad søskenring.

Det er dette vi anarkister vil. Vi vil omskape det nuværende urettferdige samfundssystem. Vi vil skape en ny verden hvor menneskene skal bli glade og gode, og elendigheten erstattes av velvære og menneskene lever som brødre.

Det er dette alle de vil som går under fanen den 1. mai.

Det er jeg overbevist om at når dere blir store, vil dere være med og fortsette kampen for at menneskene engang skal nå dette store mål. Allerede nu er vi nådd et godt stykke på veien fremover. Det ser vi best når vi tenker på hvor meget bedre far og mor har det enn deres foreldre hadde det, og hvor meget bedre dere har det enn far og mor hadde det da de var i deres alder. Men ennu er langt frem.

Det er dere unge og barna som skal bygge veien ferdig til socialismens vidunderlige rike. Strevsomt arbeide er det iblandt. Men dere har ungdommens friske krefter og stolte mot å sette inn. Og lønnen blir først skaperglædens store lykke og siden en fri, glad og skjønn menneskehets taknemmelige velsignelse over deres minne.

For Saccos sønn.

Sacco og Vanzetti er død, falt som offer for den amerikanske klassejustis. Borgerskapet sverget — sammen med hele verdens proletariat under aksjonen — ikke å glemme denne skjendselsdåd. Om ett år, muligens før, vil den almindelige oponion være forbi. Også proletariatet vil, på grunn av sin egen nødsstilling, glemme Sacco—Vanzetti-tilfellet, og vende sin interesse på andre ting efterat de har satt de myrdede op på listen blandt sine martyrer.

Vi retter et oprop til den proletariske ungdom om å manifestere sin bekjennelse til de faldne proletarer og erindringen om deres hentrettelse gjennem en handling, som tillike er praktisk og symbolsk. Sacco har før sin død skrevet et brev til sin tretten år gamle sønn, hvor han har forsøkt å kaste inn en gnist i den unges sjel, som hos ham, når han blir mann, skal brenne som en uslukkelig flamme i hans bryst. La oss utføre den dødes hensikt! La oss hjelpe hans sønn til å bli en forkjemper for det, som hans far er gått i døden for.

Vi opfordrer den revolusjonære ungdom til å erklære den faldne revolusjonær Nicola Saccos sønn som sitt æresmedlem. Vi skal ta oss av ham. Han skal gjennem vår hjelp erhverve alle de midler og kunnskaper, som den borgerlige verden stiller til forføining for sine egne sønner i kampen mot arbeiderklassen, således at han kan anvende dem i proletariatets tjeneste, i kampen for sin klasse, i arbeidet for det lidende folk. Således skal han fullføre sin fars testamente. Og ikke bare hevne sin far og dennes venn, men alle som — på samme måte som dem — er faldne i kampen for proletariatet. Vi foreslår for den revolusjonært innstillede ungdom å la Nicola Saccos sønn få den beste opdragelse og utdannelse som av den herskende klasse blir stillet til disposisjon for de opvoksende mennesker. Han skal fullt ut kunne utdanne sine evner, og i forhold til sine tilbøieligheter gripe et kall. Vi vil garantere for utgiftene til hans opdragelse inntil han har avsluttet sin utdannelse. Den eneste risiko som vi løper er: dre dyktig, mindre aktiv og mindre politisk enn sin far. Denne risiko må vi ta. Men det er vanskelig å tro at den myrdedes sønn skulde kunne være så avstumpet, at han glemte sin far, dennes henrettelse og den sak han gikk i døden for. Forøvrig vil vårt faderskap utvikle sig til stadig tankeveksling med vår unge kamerat. Han skal føle at den proletariske ungdom på denne side av oceanet er levende forenet med ham, at han står i en stor ring, smedet av brødre. Den praktiske utformning av vårt forslag er følgende:

Vi — nogen tusen unge tyskere (eller europeere) — forplikter oss til å avgi en pfennig (i andre land den forhåndenværende minste mynt) daglig. Vi overtar denne forpliktelse for vår kamerat så lenge studietiden varer, altså for minst 10 år. Ansvaret for planens organisering overtas av en tysk (eller europeisk) komite. Det står den unge Sacco fritt å erhverve sig sin utdannelse i De forenede Stater eller i Europa. Blir han i Amerika skal av derværende unge kamerater, av pålidelige meningsfeller, dannes en særskilt komite, som utfører det direkte arbeid. Samtlige for Sacco arbeidende kamerater er beskjeftiget i et ærestillitshverv. Det skal redegjøres for midlenes anvendelse i samtlige lands ungdomsaviser hvert halvår angående Saccos fremgang, arbeide o.s.v. oftere.

Alle kamerater som er beredt til å forplikte sig, bør straks sende sine adresser til *Max Barth, Waldkirch i Breisgau.*

Dette oprop bedes optatt i alle ungdomsbevegelsens blade.

August Hennig. Max Barth.

Vi inntar dette oprop fra «Freien sozialistischen Jugend». Det betyr en opmarsj til organisering av et stort vennskapskjede, som sikkerlig vil finne begeistrede tilhengere.

Frihetsbegreper.

Av *Knut Hamsun* i „Amerikas åndsliv".

I forslagene om emigrasjonsinnskrenkningen for Amerika finnes følgende paragraf: «Det forbys socialister, anarkister og nihilister å lande . . . fordi disse mennesker opvigler Amerikas arbeiderbefolkning og gjør den utilfreds med sine lønninger. Amerika er ikke stedet for den socialistiske propaganda.»

Saken er den, Amerika er ikke stedet for åndelig og social-politisk utvikling; det står hvor det stod på salig uavhengighetserklæringens dag.

Nevn ordet *anarkisme* i Amerika — og en mann med almindelig gjennemsnittsdannelse vil øieblikkelig korse sig. Ved anarkisme forstår han simpelthen dynamitt, og ikke noget annet enn dynamitt.

At anarkismen er en videnskapelig teori, en lære, som endog forstandige folk bekjenner sig til, begriper han ikke; han tåler overhodet ikke å høre tale derom. Anarkisme er dynamitt! Anarkister skal henges! Her er et gapende hull i den amerikanske frihet, et hull som nettop holdes oppe av det tykke demokrati, der i Amerika hersker eneveldig over friheten. Under den store anarkistkongress i 1886 blev hullet likefrem utvidet til en avgrunn. I den tid gikk folk av alle samfundsklasser, fra dem der ved et eller annet lykketreff var blitt millionærer ved hvetesvindel, til dem som ikke kunde lese i en bok eller skrive sitt navn. Alle amerikanere gikk dengang omkring og dømte underhånd disse syv anarkister til døden.

Hadde de lest et ord om, hvad anarkisme var? Ikke en av hundre, ikke en av tusen; de visste bare at disse syv var anklaget for å ha kastet en bombe. Det var tilstrekkelig. Av denne beskaffenhet er den amerikanske frihet. Den krever nettop en viss mengde av frisinn av mennesket, hverken mer eller mindre. Overfor overskridelse til nogen av sidene er den intolerant som en middelaldersk despot. Den er for konservativ til å flytte sig av stedet. Hvor den stod for 200 år siden, står den dag idag. Tiden har ikke forandret dens former en smule. Ti den er et ved lov fastsatt demokrati. Dukker der op en forfatter som tror på kongedømme, så er ikke denne forfatter fri nok. Amerikanerne jager ham ut av landet. Reiser der sig blandt denne demokratiske mobb en mann, som tror på anarkismen som den engang kommende idealeste samfundsform, da er denne mann for fri. Amerikanerne henger ham.

Hvad der går over eller under Georg Washingtons yderst enkle hjerne straffes med landsforvisning eller tap av livet. Således er den amerikanske frihet — ikke en frihet for mennesket, personen, men en frihet *en masse* og for alle.

I «America» stod der nylig en notis av følgende innhold: «Der er endelig nogen utsikt til at heltene fra høitorvet får en varig attest for deres tapre optreden hin begivenhetsfulle mainatt. Modellen til høitorvsmonumentet er nettop blitt fullført av kunstneren og vil bli sendt til New York for å bli støpt i bronse. Statuen er 8 fot høi, og forestiller en politibetjent som forsvarer loven, der sies at det skal være et merkverdig stykke kunstnerisk arbeide. Det er på tide at bestrebelsene for å få en passende minnestøtte reist, endelig er kronet med hell. Ennskjønt intet monument kan betale den takknemlighetsgjeld Chicagos innbyggere står i til de menn som ofret sitt liv for å forsvare loven. Det er allikevel godt at folket har en minnestøtte til erindring om denne begivenhet.»

Med denne begivenhet forholder det sig imidlertid således, at den for det første er det nyeste store karaktertrekk av frihetens art og vesen i Amerika, dernæst er den det mest opsiktsvekkende eksempel på ekte amerikansk rettergang. Den 4. mai 1886 blev der ved et stort folkemøte på Chicago høitorv av en usynlig hånd kastet en dynamittbombe, som drepte fem og såret to politibetjenter. (De øvrige som såredes ved samme anledning, sattes av autoritetene straks ut av betragtning.) Ingen visste hvem gjerningsmannen var. Det kunde være en vognmannskusk, en prest, en kongressmann likeså gjerne som en anarkist.

Under rettssaken var det — i forbigående sagt — nær blitt konstatert at bombeattentatet var blitt arrangert av selve myndighetene ved en politibetjent, for med ett slag å skape et anklagegrunnlag mot de anarkistiske førere. Man tok imidlertid syv ledende anarkister i fleng for disse syv ofre for bomben, og dømte fem av dem til døden for de fem som bomben drepte, og to av dem til livsvarig fengsel for de to som bomben blott såret. *Øie for øie! Tann for tann!* En praktisk og sære amerikansk justis!

Den ene av de hengte anarkister, Parsons, var ikke engang tilstede på høitorvet den kveld bomben blev kastet. — «Nei,» svarte man ham,

«men er du ikke anarkist?» — «Jo!» sa Parson. Således møter de frie amerikanere ideer, de henger dem. Fra det øieblikk redaktør Spies offentliggjorde sine rystende skildringer fra kulldistriktene i Ohio, var han den farligste mann som man holdt øie med, en merket mann, utsett til døden. Ikke før er de 4 idealister blitt kolde i sine strikker, før den demokratiske frihetsmobb i det ganske yankeland reiser et monument til minne om den patriotiske stordåd å henge ideer. Og avisene synes det var på tide det blev gjort . . .

*

Der kan ikke skaffes en fyldigere og sannere illustrasjon til Amerikas rettsvesen og sociale frihet enn saken mot anarkistene. I all sin oprørende råhet karakteriserer den noiaktig de amerikanske samfundstilstande fra øverst til nederst. Den viser oss et folk som for størstedelen er sammensatt av Europas laveste mennesketyper, gå omkring og dømme fra livet deres lands intelligenteste idéførere, fordi disse bekjenner sig til meninger, som den store, hujende hop ikke fatter en bokstav av. Den viser oss hvorledes de amerikanske domstoler ved åpenbare bestikkelser og under påvirkning nettop fra den fordrevne, uvitende hop, erakter å rette baker for smed. Endelig viser den oss hvilke forbrytelser Amerika særlig frykter: de forbrytelser som ikke forekommer hver dag, de som hopen er ute av stand til å begripe, de *ideale* forbrytelser. Den blotte anklage for politisk forbrytelse var nok til å dømme disse syv menn, men forbrytelser av en simplere og rære art går for sig uten nogen videre opstyr.

Hvor måtte da ikke en sådan forbrytelse som anarkistene var tiltalt for vekke opsikt i et slikt råttent land som Amerika! Det skjedde også. Hver velopdragen a b c-helt ropte: Korsfest! Demokratiske fruentimmere — av begge kjønn — kjøpte anarkistenes billeder og *«hengte»* dem op i sine vinduer. Kjøbmenn averterte på følgende måte: «Da vi er for at anarkistene skal henges, har vi så stor søkning at vi kan selge vår bekjente blå Rio for 9 cents pundet.» Og ikke en av hundrede visste hvad anarkismen var, ikke en av tusen. Det er nemlig ikke ubetinget å tro på at amerikanerne er det oplyste folk, som vi går og forestiller oss her hjemme.

(«Amerikas åndsliv».)

Protester mot justismordet.

Krev revisjon.

Av *Alfred Madsen.*

Efter alt det som foreligger er neppe en eneste arbeider i tvil om at Sacco og Vanzetti blev myrdet av den amerikanske klassejustis. De var funnet skyldige av domstolen og alle forsøk på å få processen gjenoptatt mens de var ilive, blev brutalt avslått. Det kyniske resonnement herfor var, at det var bedre at to uskyldige blev henrettet, enn at «folket»s tillit til det amerikanske «rettsvesen» og til de amerikanske domstole skulde få et knekk ved en gjenoptagelse av processen og en frifinnelse av de to dømte. Det er bedre at to mann dør for folket, enn at folkets tillit til domstolene blir rokket. Ti ved en gjenoptagelse av processen vilde «folket» (det vil si det kapitalistiske klassevelde i Amerika) få et meget alvorlig støt. Derfor: i den elektriske stol med de to arbeidere, så folket kan se at en dom er en dom, evig og uforanderlig.

Det skjendigste justismord verden kjenner blev fullbyrdet. Forgjeves blev protester sendt fra alle verdens land, fra millioner arbeidere. Den amerikanske kapitalismes brutale klassediktatur fornektet sig ikke. Der skulde statueres et eksempel, og klassedomstolens autoritet skulde opretholdes for enhver pris.

Nu har forsvarskomiteen for Sacco og Vanzetti krevet gjenoptagelse av processen og revisjonen av dommen for derved å rettferdiggjøre de dømtes minne og få opreisning for deres efterlatte.

Enhver arbeiderorganisasjon, enhver arbeider, må slutte sig til dette krav. Den folkeopinion som var så levende og mektig i dagene før henrettelsen, må holdes vedlike og må gi sig utslag i krav om gjenoptagelse av processen. Det er det minste vi kan gjøre for våre klassefeller at vi av alle krefter er med i bevegelsen for å renvaske deres minne, og derved stemple den amerikanske klassejustis efter fortjeneste. Det tok 7 år å få bevist Chicago-anarkistenes uskyldighet. Hvis det nu lykkes å få gjenoptatt Saccos og Vanzettis sak, vil det sikkert få stor moralsk betydning og få konsekvenser for lignende saker som man må være forberedt på vil reises i Amerika hvor det kapitalistiske diktatur er brutalere enn i noget annet land.

Frem for en mektig opinion med krav om revisjon av processen og opreisning for det stedfundne justismord!

A. M.

Nytt fra Amerika.

Sacco-Vanzetti-saken inntar en bred plass i den amerikanske litteratur.

Gjennem den svenske forsvarskomite har vi mottatt nedenstående artikkel fra Amerika:

The National Sacco-Vanzetti League i New York er i livlig virksomhet for fortsettelsen av Sacco-Vanzetti-saken og en rekke arbeider om tilfellet er under utarbeidelse og under trykning. 25,000 dollars er blitt innsamlet blandt en gruppe fremstående advokater i New York til å bestride utgivelsen av hele rettergangsprotokollen, også den der omfatter Lowell-komiteens. Første del av dette omfattende aktstykke er under oversettelse.

En rekke artikler, som analyserer Lowell-rapporten skal utgis, og blandt disse befinner der sig en artikkel betitlet «Psychology and Justice» av John Dewey, Amerikas fineste pragmatiske filosof og opdragelsespsykolog. Felix Frankfurter arbeider med en ny bok, og en av New Yorks mest kjente advokater arbeider likeledes på et verk som skal utkomme i løpet av sommeren. Også Georg Brantings bok «Sacco—Vanzetti-dramat» er under oversettelse, og kommer eventuelt til å utgis i Amerika.

Norman Hapgood, en kjent publisist er også i fullt arbeide med en avhandling om saken. Gardner Jackson skriver på et arbeide om de to myrdedes karakter og Upton Sinclairs novelle «Boston», som behandler Sacco-Vanzetti-tragedien, offentliggjøres for tiden i en hel del av Amerikas største magasiner, og har vakt den største opmerksomhet.

Sacco og Vanzettis brever fra fengslet foreligger nu samlet og renskrevet. Disse brever betegnes som vidunderlige av dem som har hatt hånd om dem. De kommer om kort tid til å bli offentliggjort.

Attorney General Arthur K. Reading har nu i sin årsrapport på det alvorligste tilrådet guvernøren å offentliggjøre hele forhørsprotokollen. Man vil erindre at det var nettop det som forsvarskomiteen forlangte da Sacco og Vanzetti var ilive av den grunn at man i disse aktstykker trodde å finne ting som var kompromitterende for undersøkelsesmyndighetene og til fordel for forsvaret. Derom er man ennu overbevist. Men det er liten utsikt til at guvernøren skal følge rådet.

Som man ser optar Sacco og Vanzetti-saken en bred plass i Amerikas litteratur. Og dette er vel bare en begynnelse.

Også de som plaserte de to ulykkelige mennesker i den elektriske stol, som en demonstrasjon mot de «radikale» i landet kommer til å sette sitt preg på den amerikanske litteratur på sitt vis.

I april måned vil der utkomme en bok som skal ha til formål å gjøre guvernør Fuller til president for De Forenede Stater, og i denne bok kommer Sacco-Vanzetti-saken til å innta en dominerende plass.

Mitt livs historie.

Av **Bartolomeo Vanzetti.**

Skrevet i fengslet.

(Fortsatt)

I.

Mitt liv kan ikke gjøre fordring på og være verdig en selvbiografi. Navnløs i den store masse av navnløse, har jeg kun opfanget og tilbakeholdt en del av lyset fra det store ideal, som leder menneskene frem mot et lysere liv. Jeg er født 11. juni 1888 i Villafallette, provinsen Cuneo i Piemont. Mine foreldre var G. Battista Vanzetti og Giovanna Vanzetti. Stedet hvorpå jeg er født ligger på høire side av Magra, her drives der utelukkende med jordbruk. Her levet jeg i familiens skjød til mitt trettende år.

Jeg gikk på stedets skole og likte å lese. Mine første minner er knyttet til de premier jeg har vunnet ved skoleeksamenene, deriblandt en annen premie i religionsundervisning. Min far var ikke enig med sig selv om han skulde la mig studere eller lære et fag. En dag leste han i «Gazetta del Popolo» at i Turin hadde 44 jurister søkt på en stilling som lønnedes med 35 lire i måneden. Denne notis avgjorde min skjebne, ti min far besluttet at jeg skulde lære et fag og bli håndverker. Aret 1901 fulgte han mig til signor Conino, som var innehaver av et konditori i byen Cuneo, her skulde jeg for første gang få lov til å smake på et hårdt og ubarmhjertig arbeides æra. Jeg arbeidet der omtrent i 20 måneder fra klokken 7 om morgenen til klokken 10 om kvelden hver dag med kun tre timers frihet to ganger i måneden. Herifra drog jeg til Cavour, hvor jeg fikk arbeide i Goitres bakeri. Her arbeidet jeg i tre år. Forholdene var ikke bedre her enn i Cuneo, den eneste undtagelse var at friheten hver annen uke var 5 timer lang mot før tre. Jeg likte ikke dette arbeide, men jeg holdt på, for å føie min far og fordi jeg ikke visste hvad jeg ellers skulde ta mig til. 1905 forlot jeg Cavour og reiste til Turin da jeg tenkte å få arbeide der. Det lykkedes ikke hvorfor jeg drog til Courgne hvor jeg arbeidet i 6 måneder. Derefter reiste jeg igjen tilbake til Turin hvor jeg fikk arbeide som karamelmaker. I 1907 blev jeg alvorlig syk. Jeg hadde det meget dårlig, innesperret som jeg var innendørs, berøvet luft, sol og glede. Min far, som fikk høre om min sykdom, reiste til Turin og hentet mig hjem. Hjemme, sa han, skulde mor stelle mig, min gode, min elskede mor. Efter å ha tilbragt seks år i bakerienes og restaurantenes stinkende atmosfære, næsten uten et åndedrag ute i guds frie natur, eller et glimt av den strålende verden, vendte jeg tilbake til hjemmet. Seks år, som kunde ha vært fulle av skjønnhet for en yngling med et heftig begjær og en tørst til å smake på det enkle landliv i hjemmet.

Ar av det store mirakel, som forvandler en gutt til mann. A! om jeg hadde hatt anledning til å følge denne underbare utvikling!

Bare de som har lidd av brystsykdom kan sette sig inn i en slik togreise. Men til og med gjennem smerteanfallene betraktet jeg det majestetiske landskap som vi passerte gjennem og blev i min fantasi delaktig i det. Det dypgrønne i Norditaliens daler, som ikke engang vinteren kan blekne, er den dag i dag levende i mitt sinn. Min mor mottok mig gråtende av lykke og sorg. Hun bredde om mig i sengen og pleiet mig kjærlighetsfullt — jeg hadde næsten glemt at hender kunde være så ømme. Jeg lå i sengen en måned, efter to måneders forløp kunde jeg gå ut, støttet til to tykke stokker. Tilsist gjenvant jeg min helse. Jeg stanset nu hjemme helt til jeg drog til Amerika. Det var en av de lykkeligste perioder i mitt liv. Jeg var da 22 år gammel. Dette år er den underbare tid for forhåpninger og drømmer, også for dem som i likhet med mig hurtig vender bladet i livets bok. Jeg skaffet mig mange venner og gav rikelig tilbake av mitt hjertes ømhet. Jeg hjalp til med arbeidet hjemme med en iver som jeg aldri har følt i byene. Denne fredfyllte tid tok snart slutt, og det gjennem den største ulykke som kan ramme et menneske. En dag blev min mor syk. Hvad

MARTYRENE.

Chicago-anarkistene.

Av Alf L. Strøm

Omkring 70-årene blev der i Chicago dannet en anarkistisk klubb, med forgreninger til alle kanter. Et av de krav som de da fant var mest praktisk gjennemførlig, var kravet om 8 timers arbeidsdag. 4. mai 1886 arrangerte anarkistene møte på høitorvet. Her talte Parsons, Spies og Fielden. De talte saklig og rolig. Politichefen var selv tilstede som tilhører. Han forlot møtet, da han ikke vilde forstyrre så fredelige folk. Men politikaptein Bonfield mente noget annet, med sine 200 politikonstabler slo han ned på den intet ondt anende og forsvarsløse folkemasse. Fielden som var siste taler, gik ned fra vognen som blev benyttet som talerstol. Da kom en bombe susende fra en krok, den faldt midt mellem politiet, den drepte fem og såret to av disse. Under rettssaken blev det omtrent bevist, at bombekastningen var arrangert av myndighetene for å finne et passende påskudd til å slå anarkistene ned. Der blev foretatt en klappjakt på disse, de fleste anarkister blev arrestert, en del blev løslatt, men Parsons, Spies, Fielden, Engel, Fischer, Lingg, Neebe og Schwab blev holdt fast. Så kom den redselsfulle prosess som skaket op alle sinn. Løgn, kjøpte vidner, kjøpte dommere, sakførere med en pengesekk som aldri blev full. Rettferdigheten lå i dollarkapitalens lomme. 100 procent amerikanere — mobben — raser imot dem og krever deres blod. Deres venner samlet inn 281,000 kr. til forsvar, men intet hjalp. De var dømt på forhånd, fordi de var anarkister. Statsadvokat Grinnel uttalte også ganske kynisk dette. De satt atten måneder i fengslet før dommen falt.

Parsons, Spies, Engel, Fisher og Lingg blev dømt til døden. Lingg drepte sig i fengslet, da han ikke vilde at myndighetene skulde ha den fornøielse å myrde ham. 11. november 1887 blev de ført til retterstedet. De bad om lov til å tale fra retterstedet, dette blev nektet. De skulde dø i stillhet, men de tok sig talerett. Spies ropte: *«Vår taushet i graven vil tale sterkere enn de røster I kveler idag!»* Fischer ropte: *«Hurra for anarkiet!»* Engel stemte i med ham. Folkemassen stod lamslått av redsel. Det var dødsstillhet over det hele. Bøddelens medhjelper holdt på med å ordne drakten til Parsons. Da ropte Fischer: *«Dette er den lykkeligste time i mitt liv!»* Parsons ropte: *«I styrende i Amerika, la folkets røst bli hørt!»* Lemmen falt. Fire av de klareste hoder hadde ophørt å tenke. Fire av de varmeste hjerter slo ikke mer.

John P. Altgelt, som siden blev valgt til guvernør, hadde lovet å lese igjennem sakens dokumenter. Dette gjorde han, og han kom til følgende resultat:

«1. Jurymedlemmenes sammensetning var partisk og beregnet på å fatte en fellende dom.
2. Rettergangen var ikke lovlig, da domstolens sammensetning stred mot grunnloven.
3. De anklagede var ikke overbevist om den forbrytelse de blev tiltalt for.
4. Angående Neebe fantes ikke spor av grunn til anklage, men han blev allikevel dømt.
5. At de domsavsigende hadde en forut opgjort mening mot de tiltalte, eller de var fast bestemt på å dømme dem for å få bifall av en viss klasse.»

På grunn av denne proklamasjon og arbeidernes kampanje for dommens revisjon blev Neebe, Schwab og Filden løslatt efter 7½ års fengselsophold.

Spies var født 10. desember 1855 i Friedeswalde, Tyskland.

Parsons var født 20. juni 1848 i Montgomery, Alabama.

Lingg var født 9. september 1864 i Manheim, Baden.

Engel var født 15. april 1836 i Kasel, Tyskland.

Fischer var født 25. februar 1847 i Lancashire, England.

Schwab var født 9. august 1853 i Kitzinger, Bayern.

Den sed som disse martyrer har sådd, har båret og vil bære mange fold. Spies har fått rett i sitt utrop at: *«de røster som den gang blev kvalt har talt sterkere fra graven enn de måskje vilde ha gjort i levende live.»*

Sacco og Vanzetti var to italienske revolusjonære,

hun, familien og jeg led kan ikke en penn beskrive. Den minste støi fremkalte forferdelige krampeanfall. Mange ganger sprang jeg imot grupper av unge menn som nærmet sig på veien om kveldene, muntert syngende for en nyfødt stjerne. Jeg bad dem for guds og deres egen mors skyld om å holde sig iro. Mange ganger tigget jeg mennesker, som stod på gatehjørnet og samtalte, om å gå et annet steds. I de siste uker av hennes liv blev hennes lidelser så kvalfulle, at hverken min far, hennes slektninger eller nærmeste venner orket å nærme sig sengen. Jeg blev alene om å trøste og stelle om henne efter beste evne. Dag og natt var jeg hos henne, tortert ved synet av hennes smerter. I to måneder var jeg omtrent ikke ute av klærne. Videnskapen kunde ikke hjelpe, heller ikke kjærligheten. Efter tre måneders herjende sykdom drog hun sitt siste sukk i mine armer. Hun døde uten å høre mig gråte. Det var mig som la henne i kisten, mig som fulgte henne til hennes siste hvilested, mig som kastet den første håndfull jord over hennes grav. Det var riktig av mig å gjøre det, ti jeg begravet endel av mig selv. Den tomhet hun efterlot er aldri blitt fyllt.

Men dette var for meget for mig. Tiden, som skal læge alle sår, lindret ikke min smerte, tvertom! Den gjorde den bare mere smertefull. Jeg så min far få grått hår på en kort tid. Jeg selv blev for hver dag mere tilbaketrukken. Jeg tilbragte dagene med å streife om i skogene som omkranser Margas bredder. Mange ganger da jeg gikk til broen stanset jeg og så ned på de hvite stenene dypt dernede i en seng av sann, og tenkte på dem som en seng, hvor det ikke lenger skulde finnes en nattmare. I denne min fortvilede sinnstilstand besluttet jeg å forlate Italien og reise til Amerika. Den 9. juni 1908 forlot jeg mine kjære. Min sorg var så stor ved avskjeden, at jeg ikke orket å snakke, jeg kysset mine slektninge og trykket dem til mitt bryst. Heller ikke min far kunde finne ord for sin sorg og mine søstre gråt som den gang min mor døde.

Min avreise interesserte våre naboer, de fyllte huset. Hver og en med et godt ønske, en velsignelse eller en tåre. I samlet tropp fulgte de mig langt bortover veien, omtrent som jeg skulde være en landsforvist som var bortvist for bestandig. En begivenhet som ennu tydelig er risset inn i mitt minne.

Flere timer før jeg drog avsted, gikk jeg for å si farvel til en gammel kvinne som hadde næret moderlige følelselser for mig siden min mors død. Jeg fant henne sammen med svigerdatteren sittende på dørterskelen.

«Ah, du kommer», sa hun. «Jeg ventet mig det. Reis! og guds kjærlighet må følge dig. Aldri har jeg sett en sønn gjøre det for sin mor som du har gjort. Velsignet være du min sønn!» Vi kysset hverandre. Da sa den unge svigerdatteren: «Kyss også mig. Jeg synes så godt om dig, du er så god.» Hun sa dette svelgende sine tårer. Jeg kysset henne og tok flukten. Jeg kunde høre dem gråte bak mig.

To dager senere forlot jeg Turin og reiste til nabobyen Modena.

Mens toget førte mig til grensen, falt nogen tårer fra mine øine, som var så uvante til gråt. Således forlot jeg min hjembygd, — en vandrer uten fedreland. Fulgt på veien med velsignelser fra enkle sjeler og noble hjerter.

I DET FORJETTEDE LAND.

Efter mer enn to dages jernbanereise gjennem Frankrike og litt over syv dager på havet kom jeg til det forjettede land. New York steg frem i horisonten i hele sin majestet og illusjon av lykke. Fra mellemdekket fikk jeg et inntrykk av de store skyskrapere og huskompleks. De forekom oss, menn og kvinner som var sammenstuvet på tredie klasse, både innbydende og faretruende.

På emigrasjonsstasjonen møtte jeg den første overraskelse. Jeg så hvorledes tjenestemennene behandlet tredie klasses passasjerene som kreaturer. Ikke et venlig ord, ikke en liten opmuntring for å lette den byrde av frykt som

som i Amerika drev en ivrig agitasjon for de anarkistiske og syndikalistiske ideer. Denne agitasjon gjorde at den amerikanske kapitalistklasse hatet og fryktet dem som pesten. Og kun ventet på en anledning til å få slått dem ned — få uskadeliggjort dem, ti de forstod — og det med god grunn — at deres agitasjon var farlig for det kapitalistiske utbyttersamfund. De blev beskyldt for et rovmord som de var helt uskyldige i. Ved utallige vidner blev det bevist at de hadde vært på ganske andre kanter den dag mordet blev begått, men fordi de var revolusjonære agitatorer skulde de myrdes, og kapitalen fikk sin vilje. Efter å ha sittet 7 år i fengsel blev de den 22. august 1927 levende brent i den elektriske stol. Der er nu satt i gang en kampanje for å rense deres minne. Bli med i denne kampanje og gjør hvad du evner for å bevise deres uskyldighet. Vel er det så at de er døde, vi kan ikke gjengi dem livet. Men vi kan rense deres minne og samtidig avvaske en skamplett på den internasjonale arbeiderbevegelse som ikke klarte å redde deres liv.

Den frie tankes og forskning ofre.

Der er ofret mange martyrers blod for den frie forsknings skyld. I en kort avisartikkel er det umulig å få med alle og skildre deres kampfylte liv. La oss huske *Roger Bacon* (1214—1292) som har gjort så meget for fremskrittet og utviklingen. Lønnen for hans arbeide var stadige forfølgelser, og tilsist måtte han henslepe 19 år av sitt liv i fengslet.

La oss huske Pierre Belon, en av Frankrikes største naturforskere; han var en av den nye retnings varmeste forsvarere. Han blev kastet i fengsel, men en av hans venner fikk samlet så mange penger at han kunde løskjøpe ham. Han foretok flere reiser for å studere naturen. Efter hjemkomsten fra en av disse fant man hans lik i Boulognerskogen, drept av en snikmorder.

Hvem har ikke hørt om *Giordano Bruno?* (1548—1600) den kjente italienske filosof som trosset samtidens bigotte hyklere. Den mann som våget alt, selve livet, istedetfor å bøie sig for hvad han mente var løgn og falske påstande. Jesuitene forlangte at han skulde fornekte sine meninger. Han nektet. Blev kastet i fengsel, hvor han satt i syv år før dommen falt. 19. februar 1600 blev han levende brent på blomstertorvet i Rom. I 1889 blev der reist en statue av ham på samme sted hvor han blev drept. Denne er så høi at paven kan se hodet fra vatikanets vinduer. *For et trist syn for den stakkars mann.*

Thomas Campanella (1568—1639) er også en av de som må nevnes. Han var en av de som kjempet mot all autoritet, mot alle sannhetsstridende dogmer. Han førte et varmt forsvar for Galilei som da satt fengslet. Rundt om i Italien dannet han revolusjonære klubber for å fri Italien fra prestenes og spanjolenes åk. Prestene og spanjolene var alltid på jakt efter ham. Gang på gang blev han kastet i fengsel, men han rømte fra det ene fengsel efter det annet, tilsist fanget de ham for bestandig. Han blev nu dømt til fengsel i 27 år. Her skulde han sitte i lenker, så han ikke skulde kunne flykte. I fengslet blev han tortrert på den mest grusomme og barbariske måte. Han døde 71 år gammel. Intet hadde maktet å knekke ham. Han kjempet for sine ideer til det siste.

Etienne Dolet (1509—1546) kjempet en bitter kamp mot intoleransen. Han slo i tale og skrift ned på makthaverne, som nektet de studerende å stifte foreninger. Han blev kastet i fengsel, men efter en kort tid løslatt. Hans fiender leiet da nogen banditter til å snikmyrde ham. Disses overfall mislykkedes. Han drepte en av sine motstandere. På tross av at han gjorde dette i selvforsvar blev han arrestert og tiltalt for mord. Han blev efter en tids forløp løslatt. Forfølgelsene fortsatte. Hans bøker blev dømt til å brennes på bålet, da de inneholdt kjetterske lærdomme. 4. novbr. 1544 blev han atter arrestert. I en av hans bøker hadde de funnet ordene: *«Efter døden er du ikke mer.»* Han blev dømt til å gjennemgå den ordentlige og overordentlige tortur, til skrekk og advarsel for hans likesinnede kamerater. 3. august 1546 blev han levende brent på plassen Maubert. Ar 1889 blev der reist et minnesmerke over ham.

Galileo Galilei (1564—1642) var en av de store martyrer som kjempet for sannheten. Man stillet Aristoteles, kirkefedrene og bibelen op mot ham. Hans venner advarte ham og bad ham holde op. Hans fiender truet med tortur og bål, men intet kunde rokke ham i hans undersøkelser. Så slynget de ordet

Alle må lese *«Sacco—Vanzetti-dramat»*. Beretning om en justisforbrytelse av advokat Georg Branting. Pris kr. 2.00 + porto.

Innsend bestilling idag. Når 5 ekspl. bestilles gis 25 % rabat.

Kan bestilles fra Social-anarkistiske forbund, Torvgt. 10, Oslo og fra Brands Förlag, Stockholm 4.

«kjetter» imot ham. Det var på den tid et farlig ord. 5. mørs 1616 utsendtes et dekret, hvor det blev forbudt å omtale *«denne falske lære om jordens bevegelse og solens stillestående, som strider mot den hellige skrift»*. Galilei fikk en alvorlig advarsel, men han fortsatte sitt arbeide. Tilsist blev hans bøker forbudt og han selv overgitt til inkvisasjonen. Han blev dømt til fengsel på ubestemt tid. De to siste år av sitt liv var han blind. Han døde 8. jan. 1642.

Bernard Palissy var også en av de som med uforferdet mot kjempet for sine ideer. Gang på gang blev han kastet i fengsel og døde i Bastillen 1589.

En annen av de skikkelser som lyser oss imøte, er *Pierre Ramus*, som er født i begynnelsen av det 16de århundre. Han kjempet med nebb og klør mot Aristoteles' skole. Hatet vokste omkring ham. Hans bøker blev nektet å trykkes. Han blev forfulgt på alle måter. En natt trengte snikmordere sig inn i hans leilighet. De tok fra ham hans værdisaker, gjennemboret hans legeme med kårdestøt. Siden kastet de det ned på gaten, hvor de rasende mennesker sleptø hans legeme omkring i gatene, hvor de bedrev all slags sadistisk griseri med det.

Michel Servet er en annen av religionsforfølgelsene og den frie tankes ofre. Han er født i 1511. 27. oktbr. 1553 blev han brent som kjetter. Fritenkerkongressen i 1902 besluttet å reise et minnesmerke over ham.

Galvinistene som hadde myrdet ham, reiste et slags forsoningsmonument med en tvetydig innskrift. Selve avsløringen artet sig også som en hyldest til Calvin, som hadde bragt ham i døden. Dette monument som blev reist 27. oktbr. 1903, vakte en voldsom harme. På den ene side av Calvinistenes monument står det: «Den 27. oktober 1553 døde på bålet i Champel Michel Servet fra Villanova i Aragonien, født 29. sept. 1511». På den annen side stod der: «Som ærbødige og takknemlige sønner av Calvin, vår store reformator, men fordømmende en villfarelse, der var hans århundredes, og fast knyttet til samvittighetsfriheten i reformasjon og evangeliets ånd har vi reist dette soningsmonument 27. oktober 1903». Det resulterte i at fritenkere, frimurere, diktere, frisinnede tenkere o.s.v. reiste ham et nytt minnesmerke den 25. oktbr. 1908. Dette var fri for all tvetydighet.

Har du innsendt protest, og krav om revisjon av dommen for derved å rettferdiggjore Sacco og Vanzettis minne?

Blanketter faes ved henvendelse til forsvarskomiteen, Torvgt. 10, Oslo, eller på Samorganisasjonenes kontor. Innsend din protest snarest til forsvarskomiteen.

Har din forening innsendt krav om revisjon av processen.?

Samtlige fagforeninger er tilsendt blanket med krav om revisjon av processen mot Sacco og Vanzetti. De fleste har efterkommet opfordringen og innsendt den tilsendte blanket, men der finnes ennu endel fagforeninger som ikke har innsendt blanketten.

Disse må nu uophorlig gjore det. Somling er utillatelig i en sak som dette.

Derfor, behandl spørsmålet på første møte.

Kamerater! Vi må aldri glemme Sacco og Vanzettis heltemodige kamp.

At de myrdedes fordi de kjempet for arbeiderklassens frigjørelse.

At de myrdedes fordi de var socialister — anarkister.

Hvis der fandtes en gud, som har skapt verden, så vilde jeg skamme mig hvis jeg var ham.
(Arthur Schopenhauer).

Amerikas nye frihetsgudinne.

Alle må være med og sprede Sacco—Vanzetti-avisen. Innsend bestilling.

Fagforeninger får avisen for kr. 10.00 pr. 100 eksemplarer.

Dersom din forening ikke har bestilt den så opta spørsmålet i din forening.

Komiteens adresse er Torvgt. 10, Oslo.

7

hvilte på de nye som ankom til Amerikas kyst. Det håp som hadde lokket disse emigranter til det nye land dunstet vekk ved berøringen av de barske tjenestemenn. Små barn som skulde ha vært fyllt med glad forventning klynget sig fyllt med redsel til morens skjørter, gråtende av skrekk for de barske tjenestemenn. Slik er den uvennlige ånd som gjør sig gjeldende i emigrasjonsbarakkene.

Hvor godt husker jeg ikke, da jeg ved min ankomst stod ved det dystre Battery i New York, ensom med lite klær og nogen få penger. Igår var jeg blandt folk som forstod mig. Idag er jeg våknet i et land hvor mitt sprog lyder like meningsløst som de lyder som dyrene frembringer. «Hvor skulde jeg gå. — Hvad skulde jeg ta mig til.» Her var det forjettede land. Rikmannen gikk forbi mig uten å svare. Automobiler og kjøredoninger for forbi mig i et rastløst jag.

Jeg hadde notert mig en adresse. Dit blev jeg fulgt av en av mine medreisende. Det var et hus ved stredet i nærheten av syvende aveny og tilhørte en landsmann. Jeg var der en kort tid, men jeg blev straks klar over at her var det ikke plass for mig; ti i likhet med alle andre arbeiderboliger var det overfyllt av mennesker. Ved otte tiden om kvelden forlot jeg huset for å se mig om efter et sted hvor jeg kunde få tak over hodet for natten. Jeg gikk

8

tilbake til Battery, hvor jeg i et hus av et tvilsomt utseende leide mig en seng for natten. Allerede tre dager efter min ankomst skaffet den landsmann som jeg for talte om, mig plass i en rik klubb ved West stredet som medhjelper på kjøkkenet. Han var selv kokk på samme sted. Jeg arbeidet der i tre måneder. Arbeidstiden var lang. I de små rum hvor vi skulde sove var det kvelende hett og de små udyr gjorde at jeg ikke fikk en blund på øinene. Næsten hver natt måtte jeg søke min tilflukt i parken. Jeg forlot denne plass og fikk samme arbeide i Mouquien restaurant. Hvorledes forholdene er der nu vet jeg ikke; men for tretten år siden var de forferdelige. Det fantes ikke et eneste vindu. Når det elektriske lys, av en eller annen grunn, sviktet var det totalt mørkt. Man kunde ikke røre sig uten å falle over det ene eller annet.

Dampen fra opvaskvannet dannet store dråper i taket som trakk til sig all smuts og tilsist falt som store dråper ned i mitt hode. I arbeidstiden var varmen fryktelig. Matrestene som opbevartes i kjøkkenets umiddelbare nærhet utsendte en ulidelig stank. Opvaskkummene hadde ikke noget direkte avløp til kloakken. I stedet fløt vannet utover hele gulvet. I midten av rummet fantes en avløpsrenne. Hver eneste kvelv blev der stopp i denne, det fete vann ste høiere og høiere, tilsist gikk vi å vasset i dette svineri.

Vi arbeidet tolv timer den ene dag og fjorten den annen med fem timers fritid annenhver søndag. Dårlig mat, ikke føde for hunder engang, samt fem a seks dollars uken var lønnen. Da jeg hadde vært der i otte måneder forlot jeg plassen, da jeg var redd for å pådra mig tuberkulose.

Det var et trist år. De fleste arbeidere har vel lignende å se tilbake på. De fattige sover i fri luft, de gjennemsøker skylledunkene for å finne en brødskall eller en gammel potet. I tre måneder gjennemstøvet jeg New York på kryss og tvers uten å opnå arbeide. En morgen traff jeg på et arbeidskontor en ung mann som var mer forkommen og dårligere stillet enn mig. Den foregående dag og dagen før hadde han fartet omkring uten å få noget å spise og fastet fremdeles. Jeg tok ham med bort på en kafé, tok av de siste penger og kjøpte mat til ham, som han kastet sig over som en sulten ulv. Da han var mett, fremholdt min nye venn at det var dumt å stanse i New York. Hvis han hadde penger så vilde han ha reist ut på landet hvor det var lettere å få arbeide, likeledes var det sol og frisk luft som man kunde få gratis.

For de penger jeg hadde tilbake tok vi en billet til Hartford, Connecticut.

Fra Hartford drog vi til en by hvor min kamerat hadde vært før, jeg husker ikke navnet nu. Vi gikk langs veien, tilsist tok vi mot

10

til oss og banket på en dør. En amerikansk farmer åpnet og vi spurte efter arbeide.

Noget arbeide hadde han ikke, men han blev rørt over vår forkomne tilstand. Han gav oss mat, siden fulgte han med oss gjennem hele byen og spurte efter arbeide for oss. Ikke en dags arbeide stod til å opdrive. Av ren menneskekjærlighet tok han oss med tilbake, skjønt han ikke hadde bruk for vår hjelp. Vi var hos ham i to uker. Jeg skal alltid huske denne amerikanske familie, — de første amerikanere som behandlet oss menneskelig, tross det faktum at vi kom fra Dantes og Garibaldis land.

På grunn av den knappe plass kan jeg ikke gå i detaljer når jeg skal berette om vår kamp for å finne en som vilde gi oss arbeide, om ikke for annet enn vann og det tørre brød.

Vi gikk fra sted til sted, fra by til by, fra farm til farm. Vi banket på fabrikkporter og blev jaget vekk. Overalt det samme svar: «intet å gjøre», «ikke noget arbeide.» Begge var vi pengelens, og med en gnagende sult. En morgen hadde vi flaks. I South Glastonbury inviterte en landsmann fra Piedemont oss på frokost. Jeg behøver vel ikke fortelle hvor takknemlige vi var. Siden måtte vi fortsette vår håpløse vandring. Klokken tre om eftermiddagen kom vi frem til Middletown, Connecticut, utslitte, sultne og gjennemvåte av tre

11

timers regnvær. Den første person vi møtte spurte vi om han hadde kjennskap til nogen nordtalienere (min gode kamerat var inntatt i sin del av landet) og vi blev henvist til et hus i nærheten. Vi banket på og blev mottatt av to sicilianske kvinner, mor og datter. Vi bad om å få lov til å tørre våre klær ved ovnen. Dette blev innrømmet, tiltross for at de var syditalienere.

Mens vi satt og tørret oss spurte vi om det var noget håp om å få arbeide der omkring. Det viste sig at det var håpløst. De bad oss forsøke ved Springfield, hvor det var tre sagbruk og teglverk. Da de så på våre bleke ansikter og dirrende kropper, spurte de gode kvinner om vi var sultne. Vi sa at vi ikke hadde spist noget siden klokken seks om morgenen. Da tok datteren og gav oss et litet brød og en stor kniv og sa: «Jeg har ikke noget annet å gi dere», mens hennes øine fyltes av tårer. «Jeg har fem barn og min gamle mor å forsørge. Min mann arbeider ved jernbanen og tjener en dollar og fem og tredive cent om dagen, til og med har jeg selv vært syk lengere tid.»

Mens jeg skar av brødet, lette hun overalt for å finne noget mer til oss. Hun fant tilslutt nogen epler som hun bad oss spise. Vell forfrisket satte vi vår kurs mot teglverkene. Da så vi foran oss nogen store skorstener og min

12

kamerat spurte: «Hvad tror du det er?» — «Det er sikkert teglverkene, la oss gå dit bort og forsøke å få en jobb». — «Det er sikkert forsent nu», mumlet han. — «Nuvel, la oss gå hjem til eieren», sa jeg.

«Nei, la oss gå på et annet sted, det arbeide kommer til å ta livet av dig, din konstitusjon duger ikke til det», svarte han.

Det blev klart for mig at under vår jakt efter arbeide hadde min kamerat mistet smaken for alt som hette arbeide. Dette er et ganske almindelig tilfelle. Efter at den arbeidsløse gang på gang er blitt skuffet, har gjennemgått sult og nød, blir han tilsist helt likegyldig for sin egen skjebne. Dette gjør sitt til at de svakere av de ulykkelige blir gjort til vagabonder for livstid.

Mens jeg stod der og forsøkte å gi ham et lysere syn på vår stilling, tenkte jeg på det hjem som vi for en kort tid siden forlot. Jeg tenkte med en stikkende smerte på deres dårlige kveldsmat som blev ennu dårligere ved at vi hadde spist av deres brød.

Tanken på min egen stilling tok tilsist overhånd, for en stund. Jeg tok et overblikk over mig selv, jeg hadde ikke annet enn traser på kroppen.

En ny natt var i anmarsj.

(Forts.)